

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jus Canonicum Ad Libros V. Decretalium Gregorii IX.

Huth, Adam

Augustæ Vindelicorum, 1732

26. De præscriptionibus

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63433](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63433)

TITULUS XXVI.

De Præscriptionibus.

Q. 1. *Quid sit præscriptio?* *Resp. 1.* Est acquisitio domini vel alieni juris perempta per continuationem possessionis tempore & modo à LL. definito. Olim erant variae inter præscriptionem & usucapionem differentiae, hodie omnes sublatae sunt. *L. un. C. de usucap. transmissa.* Differt tamen etiamnum vel maxime præscriptio à Consuetudine, ut ad Tit. de Consuetud. dicitur. Præterea modus in hac materia loquendi notandus; dum enim per præscriptionem acquiritur est jus novum adversus alterum, *Accusativo* utimur; v. g. *hanc rem, servitutem, usumfr. præscripsi.* Quod si extinctum est jus alterius per præscriptionem, *Dativo* utimur; v. g. *obligationi, alicuius servituti præscripsi.*

Q. 2. *Quotuplex sit præscriptio?* *Resp.* Præscriptio *ratione effectus* dividi potest in *positivam*, quâ uni acquiritur jus aliquod & alteri auferitur & in *privativam*, quâ quidem uni, contra quem præscribitur, auferitur vel potius extinguitur jus nullum tamen inde transit in præscribentem propriè & positivè, sed tantum immunitas alicuius & liberatio acquiritur. *Ratione temporis*, alia *ordinaria*, seu præscriptio *brevis & longi temporis*, quæ scilicet temporis ordinario completur, triennio in rebus mobilibus, decennio vel vicennio in immobilibus. Alia *extraordinaria* seu *longissimi temporis*,

poris, quod sunt 30. vel 40. anni. Et ad hanc pariter spectat præscriptio 60. 80. & 100. annorum, dicta *Centenaria*. Differt hæc à præscriptione *immemoriali*, utpote ad quam non requiruntur determinatè anni centum, nec requiritur, ut non constet, v. g. ex documentis de contrario, sed sufficit, modò nemo hominum actu existentium sciat initium possessionis ad talem præscriptionem requisitæ. Engel ad *Tit de decim. n. 3.* Probari potest præscriptio immemorialis potissimum per testes, qui per 40. annos se ita vidisse vel audivisse à suis Majoribus deponant; vel saltem affirmant, à nemine ex Majoribus se audivisse contrarium, vel quo tempore observatio, usus, possessio initium sumpserit. *L. 28. ff. de prob. L. 2. §. 3. & 5. ff. de aq. & aq. plu. arc. L. 3. §. 4. ff. de aqua quot. & ast.* Vide Pichl. in *Thefib. inscriptis, Casus Juridici. Casu secundo.*

Q. 3. Unde orta & in quem finem introducta sit præscriptio? Resp. 1. Quoad substantiam & originem suam est juris gentium. Ratio, quia præscriptionem plures gentes quæ tales mutuam sibi obligationem impositam ad bonum suum commune observant: Item, quia exigit tranquillitas gentium, ut dominia rerum sint certa, dicendum, gentes præscriptionem quoad substantiam introduxisse. Quoad præsentem verò formam & determinationem certi temporis, præscriptio est juris Civilis primitus, & dein Juris Canonici. Ita omnes.

Resp.

Resp. 2. Finis introducendæ præscriptionis fuit varius. 1. Utilitas publica, quæ exigit, ne dominia rerum semper sint in incerto, & possessores in perpetuo timore amittendi iterum res suas. *L. ff. de usurp. & usuc.* 2. Præcisio litium circum dominia aliàs oriturarum. *L. ult. ff. pro* 3. Ut diligentia hominum in cura rerum suarum acueretur. &c.

Q. 4. Quis sit effectus præscriptionis? Resp. Effectus generalis omnis præscriptionis legitimæ est acquisitio pleni & irrevocabilis dominii præscriptæ, aut ablatio juris ab altero, vel liberatio ab obligatione. Patet ex utroque jure, ratio est, quia si hæc non conferret præscriptio non tolleretur incertitudo dominiorum, non confunderetur possessorum securitati, non obviarentur litibus, &c. ergo. 2. Non tantum dominium utile, sed etiam directum transfertur per præscriptionem; quia jura indistinctè loquuntur, & simpliciter transferunt dominium. *L. 4. C. de præscript. 30. vel. 40. annor.* 3. Hinc sequitur, qui rem præscriptam domino pristino per errorem restituit, putans, se ad id obligatum, possidem eam tanquam indebitè datam vindicare. *tot. in ff. & C. de condict. indeb.* 4. Isti effectus procedunt etiam quoad forum internum. Ratio, quia præscriptio utroque Jure est approbata. *Princ. Inst. de Usucap. L. 3. ff. de Usurp. c. fin. h. t.* Deinde quia id ad ejus finem quàm maximè necessarium est. Demum possunt LL. ex dominio alto & ratione boni publici transferre dominium rei

rei ab uno in alterum etiam in conscientia, quem-
admodum privati id possunt per mutuas pactio-
nes, ergo cum significant sufficienter, se transfer-
re, transferunt verè & absolutè etiam pro foro in-
terno.

Q. 5. Quinam possint præscribere, & contra
quos? Resp. 1. Omnes, quotquot possessionis &
dominii capaces sunt, possunt præscribere. L. 3.
& 23. ff. de usurp. & usucap. 1. De quo dubita-
ri poterat, filiusfam. quoad bona Castrensia, ad-
ventitia. L. 4. ff. h. t. quoad profectitia usucapere
potest quoad actum & factum usucapiendi, non
autem quoad jus ex usucapione resultans; cum
hoc statim acquiratur patri. §. 1. Inst. per quas pers.
2. Pupillus, etiam sine autoritate Tutoris, præ-
scriptionem inchoare, continuare, complere po-
test. L. 4. §. 2. ff. h. t. Furiosus, licet enim
nequidem cum Curatore possit inchoare præ-
scriptionem, quia possessionem nequit acquirere.
L. 1. §. 3. ff. de acq. poss. Si tamen tempore
sanæ mentis possessionem cœpit, continuare &
complere præscriptionem potest. Ratio datur
L. 44. ff. h. t. 4. Uti possidere, ita etiam usuca-
pere quis potest per alium. L. 8. 27. 28. ff. h. t.
iuncta. L. 1. & 44. ff. de acq. poss.

Resp. 2. Pich. h. t. n. 89. dat hanc regu-
lam, quòd præscribi nequeat contra personas,
quæ in iudicio stare, agere, jura sua tueri, vel
bona administrare non possunt, quia impedimen-
to juris sive intrinseco sunt constrictæ, uti sunt
pupilli, filiusfam. quoad adventitia &c. Secus

con-

contra eas, quæ habent impedimentum facti ab extrinseco, ut sunt absentes, ægroti &c. quod his tamen beneficium restitutionis concedatur. *tot. tit. ff. & C. ex quib. caus. mai.* quod ultimum saltem de praxi juxta nos procedit, non de jure. Vide tit. *de restit. Q. 4. Resp. ad 2.*

Q. 6. Quanam sint requisita ad præscriptionem.
Resp. 1. Ut sit res apta præscribi. *2.* Bona fides. *3.* Justus titulus. *4.* Possessio legitimo tempore continuata. Comprehendi possunt seqq. Verba hæc requisita:

Sit res apta, fides bona, sit titulus quoque justus. Possideas justè, completo tempore legis.

Q. 7. Quanam res apta sint præscribi vel non sint.
Resp. 1. Res, ut præscribi possint, debent esse aliena, sive deinde mobiles sint, sive immobiles corporales aut incorporales, modo non specialiter excipiantur. *Princ. Inst. h. t. L. un. C. de usucap. transform.*

Resp. 2. Res eæ omnes præscribi non possunt, quæ vel ex natura rei, vel LL. dispositione nequeunt sub alicujus possessione aut dominio esse. Ratio, quia præscriptio est adjectio domini, ergo. Sic *1.* ex natura sua liber homo, res sanctæ, Religiosæ, Sacræ, & ad cultum DEI immediate deputatæ, v. g. templa, monasteria, cœmeteria, reliquiæ, Ss. calices, nullo tempore præscribuntur. *§. 1. Inst. de usucap. L. 9. ff. eod.* quia in Dominio privatorum non sunt. *2.* nec res publicis usibus deputatæ, ut forum, via publica, pontes, theatra unquam præscribi possunt. *L. 9. ff. h. t. L. 6. C. de*

oper.

oper. publ. 3. Nec hæreditas vel alia res communis ante divisionem; nec res meræ facultatis præscribi possunt. Ratio primi, quia talis hæreditatem non suo, sed omnium aliorum nomine possidet. Ratio secundi, quia hujusmodi res, cum sint meri facti, juris nihil ponunt. 4. à Laicis non jura Ecclesiastica; quia à Laicis possideri nequeunt. *c. 7. h. t.* Huc etiam spectat, quòd jus decimandi Ecclesiasticum post Conc. Later. à Laicis nunquam, ne tempore immemoriali quidem præscribi possit. Ratio, quia Laici hoc jus possidere non possunt. *c. 15. 17 & 25. de decim.* 5. Ex jure positivo simpliciter prohibentur præscribi limites Parochiarum & Episcopatum, modò sufficienter constet, illos fines præfixos. *c. 4. de Parochiis.* 6. Jura Majestatis. *L. 6. C. de præscript. 30. vel 40. annor.* 7. Jura subjectionis & obedientiæ. *c. 12. & 16. h. t.* Res pupillares. *L. 3. C. de præscript. 30. vel 40. annor.*

Q. 8. *Quanam porro non sint præscriptibilia, & An juri tuendi pignoris præscribatur? Resp.* Neg. præter plures rationes ista est, quia in tali præscriptione possessio, bona fides, & justus titulus deficeret. Deinde, *An præstationibus annuis præscribi possit, ut emphyteuta v. g. qui per 30. annos canonem non solvit, nec à Domino directo interpellatus est, libertatem à solutione canonis in tempus futurum præscribat? Resp.* Singulorum tantum annorum singulæ præscriptiones sunt, ita ut duntaxat præstationes præscribantur, respectu quarum 30. anni lapsi sunt, non verò futuræ *L. 7. §. 6. C. de præscript. 30. vel 40. annor. L. 28. ff.*

Liber II.

L

quib.

quib. mod. ususfr. amitt. Ratio, quia tot debent
 præscriptiones, quot sunt actiones, atqui singu-
 lis annis nascitur nova actio, ergo & opus est
 va præscriptione. Item. Præscriptio sine posses-
 sione non currit, quod tamen fieret. Demum
An debitis possit præscribi? Resp. Numquam à de-
 tore debito pecuniario personali, v. g. mutui
 cepti præscribi potest. Ratio, quia talis habet
 nequit bonam fidem, se justè possidere jus
 solvendi; licet creditor non exigat solutionem
 quia terminus elapsus admonet solutionis. *L. 1. C. de contrah. stip.* licet etiam debitum indefinitè
 contractum, quia manet & est semper obligatio
 solvendi, saltem post illud tempus, quod ex
 consuetudine & usu communi in istiusmodi solutio-
 nibus observari solet. *Pich. h. t. n. 51.*

*Q. 10. Quid sit bona fides, & an ad præscrip-
 tionem requiratur? Resp. 1. Bona fides est iudicium
 quo quis prudenter & inculpabiliter iudicat, res
 quam possidet, esse suam, aut se non agere con-
 tra jus alterius rem possidendo, vel aliquid agen-
 do, aut omittendo. Si hoc iudicium ex posses-
 sione & probabili fundamento procedat, est fides
 positivè bona; si quis ignorat aut negativè dubitat,
 num res possessa sit sua, est fides negativè bona.
 Porro dicitur negativè dubitare, qui vel nullam
 vel non sufficientem habet rationem iudicandi
 rem illam esse suam, aut se non agere contra jus
 alterius; positivè autem, qui habet. Utrumque
 dividitur in speculativum & practicum: *specula-
 tivum est, dum quis in genere dubitat, an res
 quam**

quam possidet, vel vult possidere, sit sua, an aliena. *Practicum*, cum dubitat, an in his circumstantiis possit licite retinere rem, de qua dubitat, an non sit aliena.

Resp. 2. Ad omnem præscriptionem tam inchoandam, quam continuandam bona fides requiritur. *c. 5. 17. & fin. h. t. c. 2. de R. I. in 6.* Unde patet, Jus Civile præscriptionem cum m. f. admittens à Canonico esse Correctum.

Q. 11. An & quale dubium obstat bonæ fidei? Resp.

1. Ad inchoationem præscriptionis negativè bona fides non sufficit, sive non potest inchoari præscriptio cum dubio speculativo, sed requiritur fides positivè bona. Ratio, quia qui non habet rationem judicandi, rem ad se potius pertinere, quam ad alium, non potest eam sibi licite præ alio usurpare, neque enim melior est ejus conditio, quam alterius, ergo malam in hoc casu fidem habet, ergo.

Resp. 2. Dubium speculativum præscriptioni b. f. conceptæ superveniens non impedit continuationem præscriptionis. *can. 5. caus. 34. q. 2.* Ratio, quia volens ita præscribere judicium sibi moraliter certum formare potest, meliorem esse suam possidentis conditionem, quam extranei.

Q. 12. An & qualis ignorantia obstat bonæ fidei ad præscriptionem requisita? Resp. 1. Ignorantia facti non obest b. f. *L. 4. ff. de Jur. & fact. ignor.* 2. Nec obest ignorantia invincibilis juris dubii; quia jus dubium jus non est. 3. Ignorantia tamen *juris clari* obest in præscriptione *ordinaria*;

L 2

L.

L. 4. cit. & L. 31. ff. de usurp. nisi sit iudicē culpata, qualis censetur esse in militibus & Militaribus. L. 9. princ. & §. 1. ff. de iur. fact. ignor.

Q. 13. An semper obstet bona fidei scientia alieni? Resp. 1. Scientia juris alieni impedit bonitatem fidei ad præscribendam obligationem quæ ordinatur ad aliquid à te agendum, v. g. restituendum, solvendum ex mutuo, empto & ad omittendum, v. g. ad omittendam venationem in alieno prædio. Ratio, quia tale jus obligat quoscunque pro semper & absolute ad non faciendos actus aut omissiones huic juri contrarias. Huc etiam pertinent obligationes, quæ habentur ex servitutibus urbanis.

Resp. 2. Scientia juris alieni non obstat bonitati fidei, si præscribendæ obligationi, quæ fit ad sustinendum aut patiendum aliquid, quod ab alio vel imponere potest, vel exigere; sic obligationes ex LL. pœnalibus ortæ extinguuntur à delinquirente, etiam sciente se ad pœnam teneri; quæ non tenetur ipse urgere pœnam, sed subire tantum, si imponatur; ubi ergo exacta non fuerit, tempore à LL. ad præscribendum definito, contra eam præscribet. Idem dicendum de servitutibus rusticis, conformiter. *L. 10. 19. & 20. ff. quem admodum serv. amitt. & c.*

Q. 14. An bona fides unius prodest, & an bona fides unius obsit alteri? Resp. Bona fides auctoris, id est, illius, qui rem prius possessam alteri tradit, prodest successoribus tam singularibus, quam universis.

universali, eandem rem b. f. possidenti, ita ut accessione temporis uti possit. §. 12. & 13. *Inst. de usucap.* Ratio, quia author tradit & transferre vult omne jus, quod habuit, in successorem. 2. Mala fides Authoris nocet successori universali immediato scil. hæredi, ita ut hic nec accessione temporis uti possit, nec à se præscriptionem incipere, scil. ordinariam tantum, ut vult Pichl. cum aliis. *L. 11. ff. de divers. temporal. præscript.* Ratio, quia talis cum defuncto censetur una moraliter persona. 3. Mala fides non nocet successori singulari, ut ita non possit à se præscriptionem ordinariam incipere. *L. 5. princ. ff. de divers. temporal. præscript.* Vide tamen *Auth. mala fidei, C. de præscript. long. temp.*

Q. 15. *Qualis titulus requiratur ad præscriptionem?* Resp. 1. Titulus in genere est causa, ex qua rem habemus. Est vel generalis, ut titulus pro suo, & pro soluto; vel specialis, ut titulus pro donato, pro emptore, pro legato, pro dote, pro derelicto, de quibus in *ff. ad Libr. 41. Tit. 4. & seqq.* Specialis iterum est vel *translativus dominii*, id est, causa per se habilis ad dominium transferendum, qualis est emptio, venditio &c. Vel non *translativus dominii*, uti commodatum, depositum, pignus. Hi tituli possunt rursus quadrupliciter considerari, prout scil. aliquis titulus est vel *verus* dum reipta datur causa apta ad transferendum dominium; vel *apparens*, quando causa quidem ex se habilis est, sed ex occulto impedimento non habet valorem, v. g. donatio facta ab eo, qui se

L 3

puta-

putabat Dominum, sed non erat; vel existimatum quis inculpabiliter credit, se rem habere causa habili, quæ tamen re ipsa nec verè, nec parenter præcessit, v. g. si hæres inter res hæreditarias possideat rem alienam, quam b. f. testatoris fuisse iudicat; vel *presumptus*, quando possessor non allegare quidem potest specialem titulum quia v. g. ob temporis diuturnitatem non amplius meminit, aut rem, quam possedit hæctenus, accepit olim ex emptione, donatione &c. jura tamen ob ipsum hoc tempus diuturnum præsumunt titulum præcessisse.

Resp. 2. Ad omnem præscriptionem requiritur aliquis titulus. *c. 17. h. t. l. 27. ff. de usurp. & usucap.* Ratio, quia titulus est causa & fundamentum justæ possessionis, & sine eo possidere non potest bonam fidem, cum nequeat credere, se habere jus possidendi, nisi credat se habere titulum, ex quo hoc jus oriatur. 2. Non sufficit *regulariter* solus titulus generalis. *l. 1. c. de R. V.* Vide Engel *h. n. 23.* ubi unum aut alterum casum ponit, in quo procedere ait præscriptionem titulo *pro suo, & pro soluto.* 3. Requiritur ergo ad præscriptionem *positivam* rerum corporalium titulus specialis, isque translatus dominii. *l. 24. c. de R. V.* Ratio, quia ad hoc, ut procedat præscriptio, debeo probabiliter iudicare rem esse meam, quod non possum, nisi titulus sit dominii translatus, ergo. 4. Titulus *verus* non requiritur, sed potius destruit præscriptionem, cum ex illo defacto transferatur dominium.

Suffi-

Sufficit ad præscriptionem titulus coloratus, aut
 apprensus, uti & existimatus. *L. 11. ff. pro emptore*
L. 5. ff. pro suo. Existimatus tamen tum suf-
 ficat, quando fundatur in errore facti alieni, secus
 si oriatur ex errore facti proprii *L. 11. cit.* Ratio,
 quia error circa factum proprium in jure non to-
 leratur. *L. 7. ff. ad S. C. Vell. 6.* Ad præscri-
 ptionem ordinariam rerum corporalium non suf-
 ficat titulus præsumptus. *L. 24. C. de rei vind.*
 Ad extraordinariam tamen sufficit, nec *regulariter*
 requiritur alius. *L. 4. C. de præscript. 30. vel 40.*
ann. c. 6. h. t. c. 1. eod. in 6. 7. Ad præscriptionem
 servitutum *realium* affirmatarum, modo adsit
 bona fides, non requiritur titulus propriè talis,
 sed sufficit diuturnus usus cum patientia & scientia
 domini, v. g. scientis tignum in suum murum im-
 mitti. *L. 10. ff. si servit. vind. L. 1. §. fin. ff.*
de aqua & aq. plu. arcend. &c. Idem proce-
 dit de præscriptione servitutum *negatarum* ex-
 cit. *LL.*

Q. 16. *Quanam possessio ad præscriptionem re-*
quiratur? Resp. 1. Quæ de possessione ad Tit.
de caus. possess. & propr. & varia ejusdem divisione
dicta sunt, hic debent recolligi. 2. Ad omnem
 præscriptionem necessariò requiritur aliqua pos-
 sessio. *L. 25. ff. de Usurp. & usucap. & c. 3. de R. I.*
in 6. 3. Ad inchoandam præscriptionem rerum
 corporalium requiritur possessio *à modo possidendi*
 naturalis & civilis simul, id est, detentio *corporis*
 & *animi* adminiculo. *L. 4. C. de acquir. & retin.*
poss. Ad continuandam & complendam sufficit

L 4

etiam

etiam merè civilis, quâ non quidem aëtu corp
ris, benè tamen animo rei insistitur. *L. 17. ff. de
furt. L. 1. §. 14. L. 6. §. 1. ff. de acq. poss.* Non
men sufficit merè naturalis. arg. *L. 55. ff. de
& A. 4* Possessio ad præscriptionem requiritur
debet esse continua, & moraliter non interrup
§. 12. & 13. Inst. de usucap. c. 8. h. t. perinde
tem est, siue in eadem personâ, siue de persona
personam continuetur. *L. penult. §. 1. ff. de
vers. temp. præscript.*

*Q. 17. Quid de tempore ad præscriptionem re
fito dicendum? Resp. 1.* Varium hoc est pro
rietate rerum, quarum aliæ sunt *mobiles*, aliæ *immo
biles*; pro varietate *jurium*, quæ si circa bona *mo
bilia*, mobilibus, si circa bona *immobilia* sunt
immobilibus accensentur; & pro varietate *proprietatis
narum*, quæ sunt vel *privatæ*, vel *publicæ*, vel *Eccle
siastica*, vel *profana*, vel *præsentes*, vel *absentes*.
Communiter illud tempus dicitur *breve*, quod
infra decennium: *longum* sunt decem anni inter
præsentes, 20. inter absentes: *longissimum* sunt 30.
anni & ultra. Tempus *breve* & *longum* vocatur
ordinarium, unde & *præscriptio*, *ordinaria*; &
immemoriali dictum est supra.

Resp. 2. Brevi tempore, id est, triennio præ
scribuntur res *mobiles* privatorum cum titulo. *Immo
mobiles* longo tempore, annis 10. scilicet inter præ
sentes, 20. inter absentes. *Princ. Inst. de Usucap.
cap. L. un. C. de usucap. transform. L. 12. C. de præ
script. long. tem.* Siquis partim præsens, partim
absens fuerit, semper duo anni absentia reputantur

tur pro uno praesentia, & contra unus annus praesentia pro duobus absentia. *Auth. quod si quis C. de praescript. long temp.* De rebus mobilibus ad Ecclesiam pertinentibus plerique eodem modo loquuntur, quo de mobilibus privatorum ob *Auth. quas actiones. C. de Ss. Eccles.* quam non correctam, sed potius canonizatam dicunt *can. 16. caus. 16. q. 3.* Contrarius est Engel *h. t. n. 28.* Franz. *ad Inst. h. t. n. 37.* Ad praescribenda immobilia Ecclesiae Rom. requiritur centenaria praescriptio *c. 13. 14. 17. h. t. c. 2. eod. in 6. & cit. Auth.* Ad immobilia aliarum Ecclesiarum, Monasteriorum, Hospitalium, causarum piarum (nonitem privata Clericorum) tempus 40. annorum requiritur. *Auth. cit. & c. 6. & 8. h. t.* quo ultimo sublatum est jus antiquum *c. 1. & seq. caus. 16. q. 3.* ubi iis tricennaria tantum praescriptio indulgebatur. Vid. Pichl. *h. n. 66.* Schmalzgr. *n. 101. & seq.* ad quam praescriptionem quadragenariam pertinent res Principis patrimoniales. *L. fin. C. de fund. patrim.* Res fisci, jam pleno jure illi quaesitae. *§. 9. Inst. de usucap. & c.*

Resp. 3. Annis 30. praescribuntur res *minorum L. 3. C. de praescript. 30. ann.* Res adventitiae filiorum fam. à Patre alienatae. *Nov. 22. c. 24.* Res à malae fidei possessore ignorante Domino alienatae. *Auth. malae fidei.* Res furto vel vi sublatae, non quidem à fure & violento possessore, sed à tertio b. f. possidente. *AA. ad §. 2. Inst. h. t.* Feudum, si licet, quis rem tanquam feudum 30. annis possedit, & servitia feudalia domino praestitit, quam-

vis non fuerit investitus. 2. feud. 26. §. siquis.
 Quando opus sit præscriptione 40. annor. ad fi-
 nem Responsionis prioris dictum; ubi & de cen-
 tenaria ad præscribenda immobilia Ecclesiæ Rom.
Immemoriali tempore præscribuntur jurisdictio,
 vectigalia, jus collectandi, aliæque Regalia. Lau-
 terb. ad ff. tit. de divers. & temp. præscript. §. 45.

Q. 18. Quomodo impediatur præscriptio? Resp.

1. Contingit id, dum vel præscriptio non currit,
 vel dormit vel interrumpitur, vel rescinditur. Di-
 citur autem 1. non procedere, vel non currere præ-
 scriptio, dum non adsunt omnia requisita, sed vel
 fidei bonitas, vel titulus, vel aliud quid deest, ut
 præscriptio non possit inchoari. 2. Dormire,
 quando legitimè inchoata ob superveniens impe-
 dimentum suspenditur, sic tamen, ut procedat de-
 nuo, si cesset impedimentum; tale impedimentum
 est tempus belli, pestis; dum Ecclesia suo præla-
 to est viduata; dum quis in ætate pupillari, vel mino-
 ri constitutus. Interrumpi dicitur præscriptio,
 quando ob impedimentum superveniens totum
 tempus præcedens redditur inutile, ita ut cessante
 impedimento possessio de novo debeat inchoari.
 Interrumpi autem potest naturaliter, si post eam
 legitimè inchoatam deficit unum ex requisitis sub-
 stantialibus, v. g. bona fides; vel civiliter, cum
 tantum fictione juris aliquod impedimentum in-
 tervenit, v. g. dum fit contestatio litis, libelli
 oblatio, & citatio, protestatio coram Notario
 & testibus. Interest autem multum, utrum na-
 turaliter, an civiliter præscriptio interrumpatur;

natura-

naturalis enim interruptio, sive jure, sive injuria
 sive à Domino, sive à quocunque alio fiat, ab-
 solutè respectu omnium præscriptioni obest; ci-
 vilis non nisi respectu ejus, qui v. g. litem conte-
 statur. Vide Engel *h. t. circa fin.* 4. *Rescindi* dici-
 tur præscriptio, dum conceditur restitutio in inte-
 grum, quæ ex speciali privilegio, saltem contra
 præscriptionem ordinariam, datur Ecclesiis, aliis-
 que piis locis: minoribus 25, annis; & subinde
 Majoribus &c.

TITULUS XXVII.

De Sententia & Re judicata.

Q. 1. *Quid sit conclusio in causa, utrùm neces-
 saria, & quis ejus effectus?* *Resp.* 1. Post
 probationes & exceptiones sufficienter allegatas
 sit à partibus conclusio in causa, quæ est *ulterio-
 rum probationum renuntiatio, litisque ad decisionem
 submissio*: fieri potest vel *expresse*, vel *tacite*, vel
simpliciter & absolute, vel *eventualiter* duntaxat, v. g.
 si & pars adversa concluderit.

Resp. 2. Conclusio in causa in processu quidem
Summario omitti potest *Clem. 2. de V. S. circa fin.*
 in processu verò *Ordinario* ita necessaria est, ut eâ
 omisâ totus processus vitietur de Jure Can. juxta
c. 11. de probat.

Resp. 3. Effectus conclusionis in causa *absolute*
 factæ est, quòd post eam *regulariter* nulla am-
 plius probatio admittatur in facto consistens. *c.*
9. de